

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Педагогічний факультет

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

**СИЛАБУС
ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
«ОСНОВИ СІМ'Ї»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітній компонент загальноосвітнього спрямування

Затверджено на засіданні науково-
методичної ради університету
Протокол № _____
від «_____» _____ 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва освітнього компонента	Основи сім'ї
Викладач (-і)	Буковинський Адріан – кандидат філософських наук, експерт з питань сімейної політики та сімейних відносин, Президент Всеукраїнського благодійного фонду «Сім'я»; Сабат Наталія – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи.
Контактний телефон викладача	+380986702613
Е-mail викладача	nataliia.sabat@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	онлайн / офлайн
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	очно: кожного понеділка, з 12:00 до 14:00 онлайн: на платформі Zoom https://us04web.zoom.us/j/3436613310?pwd=K3BvWWpCdXMwanl0VWdkSWovUER0dz09
2. Анотація до освітнього компонента	
Освітній компонент «Основи сім'ї» спрямований на ознайомлення здобувачів освіти з виховним потенціалом сім'ї, її впливом на формування особистості дитини; вивчення типів виховання у сім'ї, особливостей батьківсько-дитячих взаємин; осмислення наслідків війни і відповідно викликів, з якими стикається сучасна сім'я; створення передумов для усвідомленого сприймання і засвоєння здобувачами освіти соціальних, морально-етичних, правових норм, національно-культурних, сімейних традицій українців; підготовку студентської молоді до сімейного життя, формування відповідального та ефективного батьківства.	
3. Мета та цілі освітнього компонента	
<p><i>Мета:</i> розкрити соціальну сутність сім'ї та шлюбно-сімейних відносин у родині; сприяти особистісному розвитку здобувачів освіти, формувати в них життєву, соціальну, громадянську компетентності з питань шлюбу, сім'ї та батьківства; підготувати студентську молодь до створення сім'ї.</p> <p><i>Завдання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – розкрити зміст поняття «сім'я» як малої соціальної групи, структуру й динаміку сім'ї, типи й функції сучасних сімей в Україні і світі; – охарактеризувати проблеми стабільності сім'ї, психологічної сумісності подружжя, ознайомити студентів із основними викликами, з якими стикається сучасна сім'я; – ознайомити студентів зі стилями сімейних взаємовідносин подружжя, батьків і дітей, їх впливом на психологічний мікроклімат та розвиток особистості кожного члена родини; – розкрити складові компоненти різнобічної готовності молоді до сімейного 	

життя, особливості взаємин у молодій сім'ї;

– сприяти підвищенню цінності любові як базового почуття, що сприяє розбудові гармонійних сімейних (чоловічо-жіночих і батьківсько-дитячих) взаємин.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського демократичного суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК-10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК-2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.

СК-9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси різних категорій дітей та молоді та їхніх сімей.

СК-10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

СК-11. Здатність до надання допомоги та підтримки дітям та молоді а також їх сім'ям із врахуванням індивідуальних потреб, вікових відмінностей, тендерних, етнічних та інших особливостей.

СК-20. Здатність до сприяння соціального захисту дітей, надання підтримки їх сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 14. Самостійно визначати ті обставини, з з'ясування яких потрібна соціальна допомога.

ПРН 22. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

5. Організація навчання			
Обсяг освітнього компонента			
Вид заняття	Загальна кількість годин – 90		
лекції	12		
семінарські заняття	18		
самостійна робота	60		
Ознаки освітнього компонента			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
2	Освітній компонент загальноосвітнього спрямування	1	вибірковий

Тематика освітнього компонента

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Структура, функції та типологія сучасної української сім'ї. Загальна ситуація в Україні. Основи сім'ї.	2	2	6
Тема 2. Мистецтво спілкування. Шляхи попередження та розв'язання сімейних конфліктів.	2	2	6
Тема 3. Характеристика різнобічної готовності молоді до сімейного життя. Взаємне пізнання.		2	6
Тема 4. Сучасні виклики й загрози інституції сім'ї. Розлучення як соціально-психологічне явище. Аспекти зрілості.	2	2	6
Тема 5. Формування відповідального та ефективного батьківства. Стан батьківства в Україні. Типи виховання дітей у сім'ї.	2	2	8
Тема 6. Виховний потенціал сім'ї. Вплив сім'ї на формування особистості дитини. Напрямки виховання, частина 1	2	2	8
Тема 7. Основні методики вивчення сім'ї. Напрямки виховання, частина 2.		2	8
Тема 8. Особливості батьківсько-дитячих взаємин у сучасній сім'ї. Основи працьовитості. Формування відповідальності і зрілості. Національна стратегія у сфері батьківства.		2	6
Тема 9. Світ навколо нас. Творення добра як природна потреба людини. Особливості наставництва й усиновлення.	2	2	6
Всього:	12	18	60

6. Система оцінювання освітнього компонента

Загальна система оцінювання освітнього компонента	Вид контролю – залік. Максимальна кількість балів – 100. Семінарські заняття – 45 балів, Контрольна робота – 45 балів; Самостійна робота / індивідуальне/творче завдання – 10.
Вимоги до письмових робіт	Контрольна робота – 45 балів Самостійна робота – 10
Семінарські заняття	Максимальна оцінка – 45
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік; Форма здачі – комбінована (усна, письмова).

7. Політика навчальної дисципліни

1. Викладання курсу та взаємодія із здобувачем вищої освіти ґрунтуються на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням

<https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

2. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.).

3. Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 417 від 03 липня 2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf та «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора від 19 травня 2023 р. № 309) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf>

4. Неформальна освіта зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»

<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна:

1. Алексєєнко Т. Ф. Сімейне виховання: концептуалізація ідей теорії і практики : монографія. Київ; Умань : ФОП Жовтий О. О., 2016. 437 с.
2. Бєх І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. Київ – Чернівці : Букрек, 2018. 320 с.
3. Буковинський А. Й. Що треба знати до створення сім'ї. Книга 1. Київ, 2015. 112 с.
4. Ковбас Б., Костів В. Родинна педагогіка: В 3-х т. Т. 1. Основи родинних взаємовідносин. Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2006. 288 с.
5. Ковбас Б., Костів В. Родинна педагогіка: В 3-х т. Т. 2. Основи родинного виховання. Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2006. 288 с.
6. Кравець В. Психологія сімейного життя : навч. посіб. Тернопіль, 1995. 696 с.
7. Родинна педагогіка : навч.-метод. посіб. / за ред. А. Марушкевич. Київ : Видавець ПАРАПАН, 2002. 216 с.

Додаткова

8. Алексєєнко Т. Ф. Педагогічні проблеми молодого сім'ї : навч. посіб. Київ : ІЗМН, 1997. 116 с.
9. Буковинський А. Й. Аналіз історично-філософського аспекту соціальної сутності сім'ї. *Гілея (науковий вісник)*: Збірник наукових праць. Київ : ВІР УАН, 2011. Випуск 48 (№ 6). С. 383–392.
10. Буковинський А. Й. Духовна культура в сім'ї. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*: Збірник наукових праць. Запоріжжя : Вид-во ЗДІА, 2011. Вип. 45. С. 228–234.
11. Буковинський А. Й. Курс приготування до життя в подружжі – потреба, зміст і результати. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Філософія. Психологія. Педагогіка. 2011. № 1. С. 32–35.
12. Буковинський А. Й., Фомін Н. В. Навчально-методичний посібник для фахівців, які впроваджують програми підготовки до подружнього життя. Київ : Україна, 2014. 172 с.
13. Блага А. Б., Адащик А. С. Динаміка домашнього насильства в умовах війни. *Юридичний науковий електронний журнал / Запоріж. нац. ун-т*. 2023. № 1. С. 355–358. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2023/86.pdf
14. Гаманіна Т. С., Гончар О. Ю. Педагогіка сімейного виховання : навч. посіб. Луганськ : Альма-матер, 2012. 523 с.
15. Горецька О. В. Психологія сім'ї: навч. посіб. для студентів спеціальності «Практична психологія», «Початкова освіта». Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2015. 216 с.
16. Костів В. Народно-педагогічні ідеї минулого у формуванні сучасного сім'янина: книга для вчителя. Івано-Франківськ, 1996. 196 с.
17. Молода сім'я: проблеми та умови її становлення. Київ : ДЦССМ, 2003. 184 с.
18. Постовий В. Г. Тенденції і пріоритети виховання дітей в сучасній сім'ї : монографія. Київ : Інститут проблем виховання АПН України, 2006. 190 с.
19. Програма курсу «Основи сім'ї». URL: <https://osnovy.online>
20. Психологія сім'ї : підручник / за ред. В. М. Поліщука. Суми :

Університетська книга, 2023. 282 с.

21. Родинні взаємини і проблеми виховання дітей / за ред. В. Костіва. Івано-Франківськ, 1995. 48 с.

22. Родинно-сімейна енциклопедія / за ред. Ф. С. Арват, В. М. Благіна. Київ : Богдан, 1996. 314 с.

23. Сабат Н., Мигаль О. Сучасні форми взаємодії соціального педагога з батьками. *Теоретичні, методичні та практичні проблеми соціальної роботи* : збірник тез доповідей учасників VII Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 19 травня 2022 р. / за ред. Г. Й. Михайлишин, І. В. Кулик; упоряд. : Н. В. Сабат, Н. І. Сабат. Івано-Франківськ, 2022. С. 115–117.

24. Сабат Н. І., Сабат Н. В. Аксіологічний підхід як орієнтир у співпраці закладу загальної середньої освіти з батьками здобувачів освіти. *Соціальна відповідальність людства в контексті аксіологічних трансформацій* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 20 вересня 2023 р. Одеса, 2023. С. 67–70.

25. Стельмахович М. Українська родинна педагогіка : навч. посіб. Київ : ІСДО, 1996. 288 с.

26. Федоренко Р. П. Психологія сім'ї : навч. посіб. / Волинський національний університет імені Лесі Українки. Вид. 2-ге, змін. та доповн. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 480 с.

Викладачі:

Буковинський Адріан, кандидат філософських наук, експерт з питань сімейної політики та сімейних відносин, Президент Всеукраїнського благодійного фонду «Сім'я»;

Сабат Наталія, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи.